

**Керівництво зі стрілецької
справи 7,62-мм кулемети
Калашникова КК, ККМ, ККС,
ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ**

Ця військова керівна деталізована публікація “Керівництво зі стрілецької справи 7,62-мм кулемети Калашнікова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ (далі – Керівництво) розроблено в управлінні бойової підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Науковим центром Сухопутних військ та Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України. Керівництво зі стрілецької справи призначено для підготовки особового складу підрозділів Збройних Сил України, які мають на озброєнні 7,62-мм кулемети Калашнікова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ.

УПРАВЛІННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ КОМАНДУВАННЯ
СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО
З НАУКОВИМ ЦЕНТРОМ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ТА ЦЕНТРОМ
ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає

КЕРІВНИЦТВО ЗІ СТРЕЛЬЦЬКОЇ СПРАВИ 7,62-ММ КУЛЕМЕТИ КАЛАШНИКОВА КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2023

УДК 358.116
К 36

Керівництво зі стрілецької справи 7,62-мм кулемети Калашникова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ. — Київ: «Центр учбової літератури», 2023. — 160 с.

ISBN 978-611-01-2870-4

Ця військова керівна деталізована публікація «Керівництво зі стрілецької справи 7,62-мм кулемети Калашникова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ (далі – Керівництво) розроблено в управлінні бойової підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Науковим центром Сухопутних військ та Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України.

Керівництво зі стрілецької справи призначено для підготовки особового складу підрозділів Збройних Сил України, які мають на озброєнні 7,62-мм кулемети Калашникова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ.

ISBN 978-611-01-2870-4

© «Центр учбової літератури», 2023.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	7
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	8
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	9
1	ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	10
1.1	Призначення та бойові властивості кулеметів	10
1.2	Основні частини та механізми кулемета, їх робота під час стрільби	12
2	РОЗБИРАННЯ ТА ЗБИРАННЯ КУЛЕМЕТА	15
2.1	Загальні положення	15
2.2	Порядок неповного розбирання кулемета	15
2.3	Порядок збирання кулемета після неповного розбирання	20
2.4	Порядок повного розбирання кулемета	22
2.5	Порядок збирання кулемета після повного розбирання	24
3	ПРИЗНАЧЕННЯ, БУДОВА ЧАСТИН І МЕХАНІЗМІВ КУЛЕМЕТА ТА СТАНКУ (УСТАНОВКИ), ПРИЛАДДЯ ТА ПАТРОНІВ	28
3.1	Призначення та будова частин і механізмів кулемета	28
3.2	Призначення, будова частин і механізмів триножного станка Саможенкова	49
3.3	Призначення, будова частин і механізмів триножного станка Степанова	53
3.4	Призначення та будова бронетранспортерної установки кулеметів ККБ (ККМБ), ККТ	59
3.5	Патронна стрічка та коробки	62
3.6	Приладдя до кулемета	64
3.7	7,62-мм бойові патрони до кулемета	66
4	РОБОТА СКЛАДОВИХ ЧАСТИН І МЕХАНІЗМІВ КУЛЕМЕТА	68
4.1	Положення складових частин і механізмів кулемета до заряджання	68
4.2	Робота складових частин і механізмів кулемета в ході заряджання	69
4.3	Робота складових частин і механізмів кулемета під час стрільби	71
4.4	Затримки під час стрільби з кулемета та способи їх усунення	73
5	ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПІДГОТОВКА КУЛЕМЕТА ДО СТРІЛЬБИ	76
5.1	Загальні положення	76
5.2	Контрольний огляд кулемета	77

5.3	Порядок проведення контрольного огляду кулемета та станку (установки) солдатами та сержантами	77
5.4	Порядок проведення контрольного огляду кулемета та станку (установки) офіцерами	78
5.5	Огляд бойових патронів до кулемета	83
5.6	Поточне обслуговування (чищення та змащення) кулемета	83
5.7	Технічне обслуговування № 1	86
5.8	Технічне обслуговування № 2	87
5.9	Сезонне обслуговування кулемета	87
5.10	Порядок зберігання кулемета та патронів	87
5.11	Підготовка кулемета до стрільби	88
6	ПЕРЕВІРКА БОЮ КУЛЕМЕТА ТА ПРИВЕДЕННЯ ЙОГО ДО НОРМАЛЬНОГО БОЮ	89
6.1	Загальні положення	89
6.2	Перевірка бою кулеметів КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ і ККМБ	90
6.3	Приведення до нормального бою кулеметів КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ і ККМБ	93
6.4	Перевірка бою та приведення до нормального бою спареного кулемета ККТ	94
6.5	Перевірка бою та приведення до нормального бою неспареного кулемета ККТ	96
7	ПРИЙОМИ СТРІЛЬБИ З КУЛЕМЕТА	96
7.1	Загальні положення	96
7.2	Приготування до стрільби з кулемета	98
7.3	Ведення стрільби з кулемета	101
7.4	Припинення стрільби з кулемета	103
7.5	Прийоми стрільби з упора з-за укриття	105
7.6	Прийоми стрільби з лиж	107
7.7	Прийоми стрільби під час пересування	108
7.8	Прийоми стрільби по повітряних цілях	109
7.9	Особливості прийомів стрільби з кулемета ККС (ККМС)	109
7.10	Особливості прийомів стрільби з кулеметів ККБ (ККМБ) і ККТ	117
8	ПРАВИЛА СТРІЛЬБИ З КУЛЕМЕТА	118
8.1	Загальні положення	118
8.2	Спостереження в бою та цілевказівка	118
8.3	Вибір цілі	119
8.4	Вибір прицілу, точки прицілювання та цілика	120
8.5	Вибір виду вогню та способу стрільби	123
8.6	Вибір моменту для відкриття вогню	124
8.7	Ведення вогню, спостереження за його результатами та коректування	124
8.8	Стрільба по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	125

8.9	Стрільба по рухомих цілях	127
8.10	Стрільба по повітряних цілях	128
8.11	Стрільба в горах	131
8.12	Стрільба в умовах обмеженої видимості	132
8.13	Стрільба в умовах радіоактивного, хімічного та біологічного зараження	133
8.14	Стрільба під час руху	134
8.15	Ведення кинджального вогню	136
8.16	Стрільба в проміжки та з-за флангів своїх підрозділів	136
8.17	Стрільба зверху своїх підрозділів	137
8.18	Живлення кулемета патронами та витрати їх у бою	138
Додатки:		
1	Балістичні та конструктивні дані 7,62-мм кулемета Калашникова та патронів з кулею зі сталевим осердям	139
2	Пробивна дія кулі зі сталевим осердям	141
3	Основна таблиця стрільби для кулеметів Калашникова ПК, ПКМ, ПКС, ПКМС, ПКБ, ПКМБ	142
4	Основна таблиця стрільби для кулемета ПКТ	143
5	Перевищення середніх траєкторій над лінією прицілювання для кулеметів Калашникова	144
6	Характеристики розсіювання для кулеметів Калашникова	145
7	Кількість патронів, необхідних для ураження цілей з кулеметів Калашникова	150
8	Винос точки прицілювання в бік від цілі в залежності від швидкості флангового (бічного) руху цілі та швидкості бічного вітру	154
9	Трубка холодного пристрілювання (ТХП)	155
10	Машинка для спорядження патронами (набоями) кулеметних стрічок	157
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	160

ВСТУП

Керівництво зі стрілецької справи 7,62-мм кулемети Калашникова КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ містить загальні відомості щодо призначення, бойових властивостей кулеметів, їхніх основних частин і механізмів, а також наведено порядок роботи частин і механізмів кулеметів під час стрільби.

У Керівництві викладено основні положення з будови кулеметів, користування ними, правила догляду та обслуговування, а також розглянуто прийоми та правила стрільби з 7,62 мм кулеметів Калашникова всіх модифікацій (КК, ККМ, ККС, ККМС, ККБ, ККМБ, ККТ), що знаходяться на озброєнні підрозділів Збройних Сил України.

Керівництвом передбачено загальний порядок перевірки бою кулеметів і приведення їх до нормального бою, а також вивірення прицілів.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Ця Настанова не містить посилань на інші військові публікації.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Вогнева підготовка – один з основних предметів бойової підготовки та складова частина польового вишколу військових частин і підрозділів військ (сил) Збройних Сил України.

Вправа – цілеспрямоване та планомірно організоване виконання розумових та практичних дій (приймів) з метою засвоєння знань, оволодіння, формування та удосконалення практичних умінь та навичок.

Запасні частини, інструмент і приладдя (далі – ЗІП) – комплект запасних частин, інструменту, приладдя та витратних матеріалів, що додається до кулемета та записаний у формуляр; запасні частини зберігаються у змашеному стані, загорнутими у пергаментний папір, їх витрати заносяться до формуляру.

Навички військовослужбовця – здатність військовослужбовця автоматично виконувати певні дії; практичне застосування знань, умінь та навичок у ході навчального процесу забезпечує їх перетворення на професійну майстерність.

Норматив – часовий, кількісний і якісний показник виконання окремими військовослужбовцями або підрозділами поставлених завдань, прийомів і дій, пов'язаних із застосуванням зброї та військової техніки в ході бойової підготовки.

Перевірка бою – це виявлення відповідності розсіювання точок влучень й положення середньої точки влучення встановленим нормам. Ці норми вказуються для кожного виду зброї у відповідних настановах, керівництвах, технічних описах.

Перископичний приціл – оптична система, що складається з головки, корпусу та окуляра, призначена для наведення озброєння бойових машин у цілі, які розташовані на різних відстанях.

Прийоми та способи стрільби – бойове використання великокаліберних кулеметів шляхом ведення вогню з ходу, з коротких зупинок і з місця; по наземних цілях застосовується вогонь в точку, з розсіюванням по фронту і з розсіюванням в глибину, по повітряних цілях – супроводжувальним способом, по трасах і загороджувальним способом.

Розбирання та збирання стрілецької зброї – регламентована керівними документами процедура для чищення, змашення, огляду, ремонту та заміни частин і механізмів зразків стрілецького озброєння.

Стрілецька зброя – ствольна зброя для стрільби кулями та іншими видами патронів, в залежності від джерела енергії для метання набою поділяється на вогнепальну, пневматичну, механічну та електричну.

Трубка холодного пристрілювання – спеціальний пристрій з оптичною системою, за допомогою якого здійснюється вивірення, перевірка бою озброєння бойових машин та його приведення до нормального бою.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
БРДМ	Броньована розвідувально-дозорна машина
БТР	Бронетранспортер
ВН	Вертикальне наведення
ГН	Горизонтальне наведення
ЗІП	Запасні частини, інструмент і приладдя
ЗКУ	Зенітна кулеметна установка
ЗС	Збройні сили
КК	Кулемет Калашникова
ККБ	Кулемет Калашникова бронетранспортерний
ККМ	Кулемет Калашникова модернізований
ККМБ	Кулемет Калашникова модернізований бронетранспортерний
ККМС	Кулемет Калашникова модернізований на станку
ККС	Кулемет Калашникова на станку
ККТ	Кулемет Калашникова танковий
КТ	Контрольна точка
“Огонь”	Положення прапорця запобіжника (Вогонь)
НСП	Нічний стрілецький приціл
ПТРК	Протитанковий ракетний комплекс
РЧС	Розчин чищення стволів
САУ	Самохідна артилерійська установка
СВ	Сухопутні війська
СТВ	Середня точка влучення
ТВ	Точка влучення
ТНМ	Точка наведення механічного прицілу
ТНО	Точка наведення оптичного прицілу
ТО	Технічне обслуговування
ТХП	Трубка холодного пристрілювання
ШР	Штепсельний роз'єм

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Вогнева підготовка – один з основних предметів бойової підготовки та складова частина польового вишколу механізованих (танкових) підрозділів Сухопутних військ (СВ) ЗС України. Її мета – навчити особовий склад і підрозділи в підтриманні озброєння у постійній бойовій готовності та веденню ефективного вогню для ураження противника в умовах сучасного бою в інтересах виконання бойових завдань.

1.1. Призначення та бойові властивості кулеметів

7,62 мм кулемети Калашникова (КК, модернізований – ККМ, на станку – ККС, модернізований на станку – ККМС, бронетранспортерний – ККБ, модернізований бронетранспортерний – ККМБ, танковий – ККТ) є могутньою автоматичною зброєю та призначені для знищення живої сили і ураження вогневих засобів противника.

Модернізація кулемета КК зроблена з метою зменшення його маси та зниження трудомісткості виготовлення. Основні відмінності кулемета ККМ від кулемета КК зазначені в підрозділі 1.2 цього Керівництва.

Кулемети КК і ККМ (рисунок 1, а) мають підпору.

Кулемет ККС – це кулемет КК, установлений на триножному станку конструкції Саможенкова.

Кулемет ККМС (рисунок 1, б) – це кулемет ККМ, установлений на триножному станку конструкції Степанова.

Кулемети ККБ і ККМБ – це відповідно кулемети КК і ККМ, розміщені на бронетранспортерній установці бойової машини (рисунок 3.43).

Кулемет ККТ – це кулемет Калашникова з електроспуском (рисунок 1, в), спарений з гарматою в танку (бойовій машині піхоти (БМП), бронетранспортері (БТР), самохідній артилерійській установці (САУ) або іншій бойовій машині).

Для стрільби та спостереження в умовах природної нічної освітленості до кулеметів Калашникова (крім кулемета ККТ), що мають в скороченому найменуванні додаткову букву “Н”.

Наприклад:

ККМСН, приєднується нічний стрілецький приціл (НСП).

Місця кріплення кулеметів КК і ККМ – на станках конструкцій Саможенкова та Степанова, а кулеметів ККБ і ККМБ – на бронетранспортерній установці уніфікованій, тобто кулемет КК можна встановити на станку конструкції Степанова, а кулемет ККМ – на станку конструкції Саможенкова; на бронетранспортерній установці можна розміщувати кулемет КК, так і кулемет ККМ.

Для стрільби з кулемета застосовуються патрони зі звичайними, трасувальними та бронебійно-запалювальними кулями.

Стрільба з кулемета ведеться короткими (до 10 пострілів) і довгими (до 30 пострілів) чергами та безупинно.

Подавання патронів у приймач під час стрільби здійснюється з металевої патронної стрічки, покладеної в коробку ємністю 100, 200 або 250 патронів.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Найбільш дієвий вогонь з кулемета по наземних і повітряних цілях ведеться на дальності до 1000 м. Прицільна дальність стрільби – 1500 м (з кулемета ККТ – 1300 м – 2000 м, указується на шкалі прицілу бойової машини).

а

б

в

Умовні позначки:

а – кулемет ККМ; б – кулемет ККМС; в – кулемет ККТ.

Рисунок 1 – загальний вигляд кулеметів Калашникова.

Дальність прямого пострілу по грудній фігурі – 420 м, по фігурі, що біжить, – 650 м.

Темп стрільби (технічна швидкострільність) – майже 650 пострілів за хвилину (з кулемета ККТ – 700 – 800 пострілів за хвилину).

Бойова швидкострільність – до 250 пострілів за хвилину.

Охолодження ствола кулемета – повітряне, що допускає ведення безупинного вогню з кулеметів КК, ККС, ККБ і ККТ до 500 пострілів, з кулеметів ККМ, ККМС і ККМБ – до 400 пострілів, після чого, за необхідності продовження стрільби, нагрітий ствол необхідно замінити запасним, а за відсутності запасного ствола нагрітий ствол охудити водою (снігом).

Триножні станки конструкцій Саможенкова та Степанова забезпечують ведення вогню з кулемета по наземних і повітряних цілях, а також підвищують дієвість (ефективність) стрільби.

Кут горизонтального обстрілу по наземних цілях із застосуванням обмежувачів у станку конструкції Саможенкова – біля 90°, у станку конструкції Степанова – 60°, по повітряних цілях в обох станках – 360°. Кут горизонтального обстрілу з кулемета ККТ, спареного з гарматою (великокаліберним кулеметом у башті БТР, БРДМ) – 360°.

Висота лінії вогню під час стрільби зі станка конструкції Саможенкова з положення лежачи – 320 мм, з коліна – 820 мм і сидячи – 580 мм; під час стрільби зі станка конструкції Степанова лежачи – 300 мм, з коліна та сидячи – 600 мм.

Маса кулеметів: КК – 9 кг, ККМ – 7,5 кг, ККС – 16,5 кг, ККМС – 12 кг, ККБ – 18,6 кг, ККМБ – 17 кг і ККТ – 10,5 кг.

Маса коробки на 100 патронів зі спорядженою стрічкою – 3,9 кг (полегшеної коробки – 3,4 кг); на 200 патронів зі спорядженою стрічкою – 8 кг (полегшеної коробки – 6,2 кг); на 250 патронів зі спорядженою стрічкою – 9,4 кг. Інші дані щодо кулеметів наведені в додатках 1 – 8 до цього Керівництва.

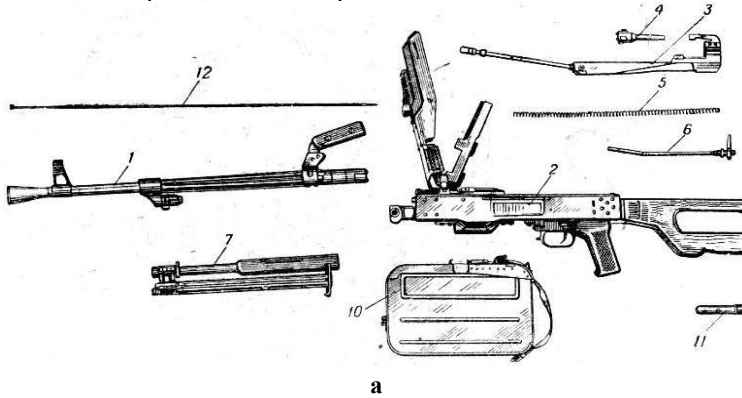
1.2. Основні частини та механізми кулемета, їх робота під час стрільби

Кулемет складається з наступних основних частин і механізмів (рисунок 2):

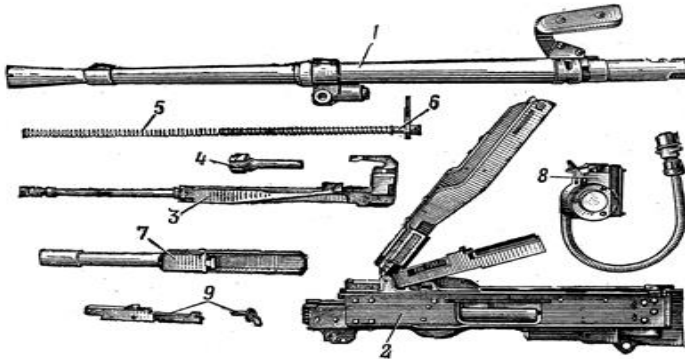
- ствол;
- ствольна коробка з кришкою, основою приймача та прикладом (у кулемета ККТ приклад відсутній);
- затворна рама з витягувачем і газовим поршнем;
- затвор;
- зворотно-бойова пружина з напрямним стрижнем;
- трубка газового поршня із підпорою (у кулемета ККТ трубка газового поршня без підпори);
- спусковий механізм;
- електроспуск (тільки у кулемета ККТ).

Основні частини та механізми кулемета ККМ за призначенням і будовою аналогічні частинам кулемета КК, але деякі з них мають конструктивні зміни. Так, у кулемета ККМ:

полегшений ствол, на якому немає поздовжніх канавок, і трохи зменшений його зовнішній діаметр; полегшені також ствольна коробка, затворна рама, трубка газового поршня, підставка приймача та деякі інші частини;

а

б

Умовні позначки:

а – кулемета КК; б – кулемета ККТ;

1 – ствол; 2 – ствольна коробка з кришкою, основою приймача та прикладом (у кулемета ККТ приклад відсутній); 3 – затворна рама з витягувачем і газовим поршнем; 4 – затвор; 5 – зворотньо-бойова пружина; 6 – напрямний стрижень; 7 – трубка газового поршня із сошкою (у кулемета ККТ трубка газового поршня без підпори); 8 – електроспуск (тільки у кулемета ККТ); 9 – спусковий механізм; 10 – коробка з патронними стрічками; 11 – приладдя; 12 – шомпол.

Рисунок 2 – основні частини та механізми кулеметів Калашникова.

до ствола приєднаний щілинний полум'ягасник замість розтрубного; змінений зовнішній вигляд приклада (для зручності прикладання), додатково введений до нього наплічник, що дозволяє збільшити ефективність стрільби;

пістолетна ручка та обмежувач затворної рами виготовлені з пластмаси; кришка ствольної коробки, що спрямовує стрижень, подавач із щитком і деякі інші частини для зменшення їхньої маси виготовлені методом штампування з листової сталі.

У комплект кулемета входять: коробки з патронними стрічками, приладдя, ремінь, чохол, запасні частини та запасний ствол.

Кулемети КKM (ККМС) комплектуються полегшеними коробками.

Автоматична дія кулемета ґрунтується на використанні енергії порохових газів, що відводяться з каналу ствола до газового поршня затворної рами.

Під час пострілу частина порохових газів, що діють на кулю, проходить крізь отвір у стінці ствола в газову комору, тисне на передню стінку газового поршня та відкидає поршень із затворною рамою в заднє положення. Під час відходу затворної рами назад відбувається відмикання затвора, витягування гільзи з патронника та виштовхування її зі ствольної коробки назовні, вихоплювання чергового патрона зі стрічки та подавання його в поздовжнє вікно приймача, переміщення стрічки в приймачі ліворуч на одну ланку та стискування зворотнo-бойової пружини.

Відмикання затвора здійснюється обертотом його під дією затворної рами навколо поздовжньої вісі ліворуч, внаслідок чого бойові виступи затвора виходять з-за бойових упорів ствольної коробки. Затворна рама в крайньому задньому положенні вдарає в обмежувач і під дією зворотнo-бойової пружини починає рух уперед. Якщо спусковий гачок (кнопка електроспуску) натиснутий, то затворна рама із затвором, не затримуючи шепталом спускового важеля, продовжує рух уперед, досилає затвора виштовхує патрон з поздовжнього вікна приймача та досилає його в патронник; зачепи витягувача захоплюють наступний патрон у стрічці, а палець подачі переміщується праворуч на одну ланку стрічки. Під час підходу затворної рами в крайнє переднє положення відбувається замикання каналу ствола затвором і розбивання капсула патрона бойком. Замикання затвора здійснюється його обертотом навколо поздовжньої вісі праворуч, внаслідок чого бойові виступи затвора заходять за бойові упори ствольної коробки. Ударник під дією кільцевої проточки затворної рами просувається вперед і бойком завдає удару по капсулу патрона. Відбувається постріл і робота автоматики кулемета повторюється. Якщо після пострілу спусковий гачок (кнопка електроспуску) не буде натиснутий, то затворна рама із затвором зупиниться в задньому положенні на бойовому зводі; для продовження стрільби необхідно знову натиснути на спусковий гачок (кнопку електроспуску). Стрільба буде продовжуватися до тих пір, поки не буде відпущений спусковий гачок (кнопка електроспуску), або поки не будуть витрачені всі патрони в стрічці.

2. РОЗБИРАННЯ ТА ЗБИРАННЯ КУЛЕМЕТА

2.1. Загальні положення

Розбирання кулемета може бути неповним і повним: неповне – для чищення, змащення та огляду кулемета; повне – для чищення у випадку сильного забруднення кулемета, після перебування його під дощем або снігом, під час переходу на нове мастило та після його ремонту.

Надмірно часте розбирання кулемета шкідливе, тому що прискорює зношування частин і механізмів кулемета.

Розбирання та збирання кулемета проводити на столі або на чистій підстильці; частини та механізми класти в порядку розбирання, поводитися з ними обережно, не класти одну частину на іншу та не застосовувати зайвих зусиль і різких ударів. Під час збирання кулемета звирити номери на його частинах: у кожного кулемета номеру на кришці ствольної коробки повинні відповідати номери всіх частин кулемета.

Навчання розбиранню та збиранню на бойових кулеметах допускається лише у виняткових випадках і з дотриманням особливої обережності в поводженні з частинами та механізмами.

Кулемет ККС (ККСМ, ККБ, ККМБ, ККТ) перед розбиранням необхідно зняти зі станка (установки), попередньо розрядивши його, якщо він був заряджений. Зняття кулемета ККТ із кронштейна починати з від'єднання штепсельного роз'єму (далі – ШР) електроспуску. Далі розбирання продовжити таким чином, як зазначено в підрозділі 2.2 цього Керівництва.

2.2. Порядок неповного розбирання кулемета

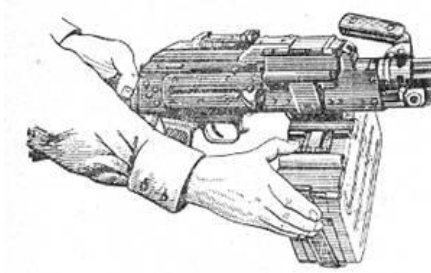
Неповне розбирання кулемета проводити у наступній послідовності:

а) Установити кулемет на підпору (рисунок 3). Утримуючи правою рукою кулемет за ручку у вертикальному положенні, великим пальцем лівої руки звільнити ноги підпори від пружинної защіпки, відвести підпору від ствола так, щоб її ноги зайняли фіксоване положення; установити кулемет на підпору дульною частиною ліворуч або вперед. Кулемет ККТ покласти на стіл (підстилку) дульною частиною вперед.

Рисунок 3 – кулемет ККМ встановлений на підпору.

б) Від'єднати коробку зі стрічкою від кулемета (якщо вона приєднана) та перевірити відсутність патрона в патроннику. Лівою рукою підняти приклад кулемета, великим пальцем правої руки відвести защіпку коробки праворуч і від'єднати коробку зі стрічкою від кулемета (рисунок 4).

Рисунок 4 – від'єднання коробки з патронною стрічкою від кулемета.

Утримуючи кулемет правою рукою за шийку приклада (кулемет ККТ – знизу за електроспуск), великим пальцем утопити защіпку та відкрити кришку ствольної коробки (рисунок 5); підняти основу приймача та повернути запобіжник у положення “Огонь” (Вогонь). За ручку перезарядження відвести затворну раму в заднє положення та перевірити наявність патрона в патроннику. Після цього затворну раму, утримуючи за ручку, плавно спустити з бойового зводу.

Рисунок 5 – відкривання кришки ствольної коробки кулемета.

в) Вийняти пенал з приладдям. У кулемета ККМ підняти догори наконечник приклада (якщо він опущений), вказівним пальцем правої руки утопити кришку гнізда приклада так, щоб пенал під дією пружини вийшов із гнізда; розкрити пенал і вийняти з нього протирку, йоржик, викрутку та вибивач.

У кулемета ККТ вийняти приладдя та шомпол із сумки;

WAR BOOKS
військова література

КУПИТИ